

Г.І. Литвинюк, О.І. Когут, О.Р. Кульматицька

Проектна діяльність в освітньому середовищі

Методичний посібник

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА - БОГДАН

УДК 371.4
ББК 74.200
Л 64

Рецензент
кандидат психологічних наук,
професор Квебекського університету
Шавініна Л.В.

Литвинюк Г.І.

Л 64 Проектна діяльність в освітньому середовищі /
Г.І. Литвинюк, О.І. Когут, О.Р. Кульматицька. —
Тернополь : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 128 с.

ISBN 978-966-10-3371-8

Методичний посібник містить не лише описи проєктів різної тематичної спрямованості, а й цільову програму. За нею можна втілювати у шкільне життя учнівські ідеї, які мають випереджувальний характер, що становитимуть компетентнісний потенціал проєктної діяльності в навчально-виховному просторі школи.

З досвіду роботи педагогічного колективу Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 21.

Пропонується для використання у роботі вчителям, класним керівникам, керівникам гуртків, вихователям груп продовженого дня, студентам педагогічних вузів.

УДК 371.4
ББК 74.200

Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Теоретико-прикладні засади проектної діяльності у школі

РОЗДІЛ 2. Проектна діяльність як технологічна основа управління виховним процесом

РОЗДІЛ 3. Панорама навчальних проектів

3.1. Екологічні проекти

3.2. Соціальні проекти

3.3. Правові проекти

3.4. Проекти змішаного типу

Перелік використаної та рекомендованої літератури

Завдання педагога — допомогти учневі у побудові індивідуальної траєкторії освіти, яка співвідноситься із досягненнями людства і спрямована на їх примноження. Індивідуальна освітня траєкторія — це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного учня.

Ващенко Г.

ВСТУП

XXI ст. ставить перед системою вітчизняної освіти і кожним навчальним закладом, зокрема, важливі завдання. Суспільство вимагає від школи конкретних результатів, необхідних для стійкого розвитку соціальних спільнот і соціально-економічної системи. А особистість, яка навчається, потребує якісної освіти — гарант здатності до саморозвитку і самоорганізації у мінливому соціальному й економічному світі. Саме це зумовлює необхідність інноваційного розвитку освіти, забезпечення кардинальних змін у змістових, технологічних, управлінських домінантах.

За останнє десятиліття в системі освіти здійснено багато змін, особливо варто відзначити переорієнтацію педагогічних нововведень з процесу засвоєння знань на процеси формування способів діяльності.

Відомо, що людина не народжується з певними рисами чи якостями. Її особистість формується впродовж усього

життя. Тому в закладах освіти потрібно створити сприятливі умови для розвитку та психологічного комфорту дитини. Учні повинні мати можливість через навчання і виховання безпосередньо набувати досвід соціальної активності, вчитися бути успішними у своїй діяльності, опановувати мистецтво жити в колективі, працювати в команді.

Вирішальну роль у цьому відіграє вчительство. Воно перебуває на стадії інтенсивного пошуку педагогічних технологій, спрямованих на удосконалення навчально-виховного процесу. Таке оновлення неможливе без проектної технології, суть якої полягає в поєднанні академічних знань з вирішенням якогось-небудь навчального завдання в реальних життєвих обставинах.

Сподіваємося, що Вас зацікавить досвід педагогічного колективу Тернопільської ЗОШ I–III ступенів № 21, який був представлений на:

- Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проектна діяльність як засіб компетентнісної освіти» (28–29 жовтня 2009 р., Новоград-Волинськ);
- Partnerstvo Transgraniczne (м. Люблін, «Фундація щасливе дитинство», 07–10 березня 2011 р.);
- МБФ Україна — 3000 (20 травня 2010 р., м. Київ, здобули III місце в Україні);
- Програмі «Intel» Навчання для майбутнього України (30 грудня 2010 р., м. Київ);
- III, IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості» (27–28 квітня 2011 р., с. м. т. Підволочиськ; 21–22 березня 2012 р., м. Бучач);
- МБФ Україна — 3000 (20 травня 2011 р., м. Київ, здобули I місце в Україні);

На замітку педагогу!

1. Вагому роль під час вивчення особливостей будови і функціонування рослинних організмів відіграють причино-наслідкові зв'язки як невід'ємний компонент проблемного навчання.
2. Слід пам'ятати про правильне і влучне використання поняттєвого апарату науки біології.

Проект «Чарівний острівець природи»

Анотація. Учні початкових класів в процесі проектної діяльності створюють умовний макет куточка природи в школі. Вчатьс я здійснювати природоохоронну діяльність.

Педагогічна значимість проекту полягає в еколого-просвітницькій роботі серед учнів початкової ланки освіти. Адже формувати екологічну свідомість учня потрібно з раннього дитинства. Саме проектна діяльність стимулюватиме молодших школярів до розв'язання часткових проблем навколишнього середовища. Розвиватимуться навички природоохоронної роботи через різні форми діяльності з використанням презентаційних елементів кінцевих продуктів. Формуватиметься бажання зберегти природні скарби наступним поколінням.

До участі в такому проекті можна залучити школярів різних вікових категорій. При цьому можна використати різноманітні форми презентації:

- екскурсії;
- туристичні маршрути;
- краєзнавчі подорожі;
- інтегровані уроки;
- театралізовані дійства.

1. Актуальність проекту.

Ознайомлення учнів з природою — один із головних засобів їх розвитку. У процесі розширюється орієнтація дітей у навколишньому середовищі, формуються пізнавальні здібності, виховується відповідне відношення до природи. Ознайомлення дітей з природою — це відповідний об'єм знань про предмети, явища неживої і живої природи, виховання інтересу і любові до неї.

Педагогічний навчально-виховний процес повинен бути спрямований на формування таких психологічних властивостей особистості, як потреба в спілкуванні з природою, інтерес до пізнання її законів, мотиви поведінки і діяльності з охорони природи,

- виставки дитячих робіт з природного матеріалу;
- музичної композиції «Соната природі» (використання музичних творів, присвячених природним явищам);
- книжкової виставки «Несіть добро у світ природи»;
- циклу тематичних свят, приурочених порам року;
- фотовиставки «Зелена скарбниця».

III. Презентаційний етап.

1. Створення у фое школи куточка «Чарівний острівець природи» з відповідним матеріалом та підготовка гіда-екскурсовода.
2. Презентація на широку аудиторію продуктів діяльності: куточка природи; буклетів, пам'яток; проведення екскурсії.

5. Інформаційне поле.

Береза (*Betula*) — рід дерев родини березових (*Betulaceae*) з гладенькою білою корою, при основі стовбура кора чорно-сіра, глибокотріщинувата. Квітки одностатеві, рослина однодомна. Загальна кількість видів — близько 60.

Лікарська, харчова, медоносна, деревинна, смолоносна, танідоносна, фарбувальна, кормова, ефіроолійна, декоративна, фіто-меліоративна рослина.

Березові бруньки й листки використовують як сечогінний і жовчогінний засіб. Бруньки рекомендують при пролежнях, подразненнях і ерозіях шкіри, а зовні — при ревматизмі, як ранозагоювальний засіб, внутрішньо — при застуді, хворобах і спазмах шлунка, при туберкульозі, гастриті, гострих і хронічних екземах. Бруньки берези містять ефірні олії, сапонін, глюкозу, смолу, бетулоретинову кислоту, а листки — антоціани, кумарини, флаваноли, сапоніни, ефірну олію, смолу, каротин, вітамін С.

Дуб (лат. *Quercus*) — рід дерев родини букових (*Fagaceae*). Рослина однодомна. Плід — горіх (жолудь). Зростає на більшій частині України, в степу — рідше, головним чином по долинах річок.

Дуб у багатьох народів вважався найкрасивішим деревом, і до нього ставилися з пошаною та любов'ю. На латинській мові не дарма дуб так і називається: «гарне дерево» — Кверкус (*Quercus*), від кельтських слів «quer» «гарний» і «suez» — «дерево».

Кора дуба застосовується найчастіше як зовнішній засіб, а також для спринцювання, клізм.

побуті, передусім на предметах одягу, в основному на жіночих і чоловічих сорочках. Крім того, вишивки поширені на предметах домашнього вжитку, як наліжники, обруси, наволочки, рушники тощо.

Пісня — словесно-музичний твір, призначений для співу.

Основні показники пісні як жанру лірики — строфічна будова, повторюваність віршів строфи, розмежування заспіву та приспіву (рефрен), виразна ритмізація, музичність звучання, синтаксичний паралелізм, проста синтаксична будова; найдавніший, традиційний різновид лірики: користується найрізноманітнішими мовними засобами, передає найтонші переживання.

Сьогодні розрізняють пісню фольклорну, пісню як жанр писемної поезії та пісню як самостійний вокально-музичний твір. За жанрами пісні фольклорні бувають: обрядові та необрядові.

Легенда про пісню

Давно це було. Ходив, як оповідає легенда, Ісус від міста до міста, від села до села. Носив віру, повчав, допомагав людям. Одного разу завітав в оселю, де були люди різних національностей. Всі вони щиро молилися. Вирішив Ісус ошчасливити їх. Підійшов до іспанця, подарував йому багатство, німцеві дав педантичність, французові — елегантність, американцеві — життєрадісність, інших обдарував щедротами, яких бажали. Тільки дівчина — українка стояла в куточку кімнати, склавши руки на грудях у шедрій молитві. Одна вона не підходила і нічого не просила.

— Чого хочеш ти, дівчино? — запитав Ісус. — Що тобі подарувати? Дам я тобі пісню.

І подарував святий юнці чудову українську співаночку, що від інших відрізняється мелодійністю, ніжністю, ширістю, неповторністю. І тому така чарівна наша пісня, бо дарована Богом.

На замітку педагогу!

- Особистість з'являється на основі вродженого, але є результатом культурного й історичного розвитку.

Лев Виготський

1. Проектний метод в контексті сучасної освіти — це інструмент, який створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій (особистісного розвитку, інформаційно-комунікативні, соціальні тощо) і самостійності учня, стимулюючи його цікавість, внутрішній потенціал.

2. Сила методу проєктів полягає в універсальному поєднанні теорії з практикою, навчання з вихованням і спонукає особистість до життєвого успіху.

3. Проектна діяльність допомагає вихованцю бути особисто причетним до розбудови держави, до змін сьогодення, сприяє прогнозуванню результатів своєї дії для розвитку життєтворчих компетенцій особистості.

4. У проектній діяльності доречно використовувати кооперативне навчання, яке сприятиме:

- позитивному психологічному контролю та самоконтролю;
 - внутрішній мотивації;
 - навичок кооперації;
 - підвищенню самооцінки;
 - зростанню самоактивності.
- Я не вірю в силу обставин, у цьому світі досягає успіху тільки той, хто шукає потрібні йому умови і, якщо не знаходить, створює їх сам.

Джордж Бернард Шоу

Вдалих Вам проєктів!

Перелік використаної та рекомендованої літератури

1. Березня О.О. Особливості превентивного виховання у школі // Позакласний час. — 2010. — № 2. — С. 14–25.
2. Биковська Т.Г. Мовознавчий турнір // Позакласний час. — 2010. — № 9.— С. 61–62.
3. Ворожейкіна О.М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. — Харків: Вид. група «Основа», 2011. — 287 с. — (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
4. Гречешнюк С.І. З Україною в серці // Позакласний час. — 2010. — № 2.— С. 3–6.
5. Данилко О., Вашковська П. Будь природі другом: Екологічні проекти та сценарії шкільних свят для учнів 1–4 класів. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. — 96 с.
6. Дем'янюк Т.Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: навчально-методичний посібник. — Суми, 2006. — 381 с.
7. Дробут Н. В. Поспішайте творити добро // Позакласний час. — 2010. — № 2. — С. 45–54.
8. Закревська О.І. Конкурс юних філологів // Позакласний час. — 2010. — № 9.— С. 50–51.
9. Іваниця Г.А. Виховання добродійності // Виховна робота в школі. — 2010. — № 10 (71). — С. 2–13.
10. Інноваційні виховні технології // Когут О.І., Юзефік Л.О., Тимчишин О.І. — Тернопіль: Астон, 2009. — 352 с.
11. Інтерактивні вправи та ігри. — Харків: вид. група «Основа», 2011. — 144 с. — (Серія «Адміністратору школи»).
12. Клімова І.А. Молодь проти насильства // Виховна робота в школі. — 2010. — № 10(71). — С. 36–37.
13. Ковальчук В.І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу / Василь Ковальчук. — 2-ге видання, перероблене та доповнене. — К.: Шк. світ, 2011. — 128 с.
14. Кроуфорд А., Саул В., Метью С., Макінстер Дж. Технології розвитку критичного мислення учнів: Науково-методичний посібник для вчителів загальноосвітніх закладів. — К.: Плеяда, 2006. — С. 13–16.

15. Кудря Н. Діти в правовій державі // Позакласний час. — 2009. — № 21–22. — С. 61–62.
16. Левін К. Динамическая психология: Избр. тр. — М.: Смысл, 2001. — 680 с.
17. Липа О.О. Змістовне дозвілля // Позакласний час. — 2010. — № 2. — С. 26–32.
18. Методичні поради щодо проведення виховних заходів // Позакласний час. — 2009. — № 21–22. — С. 55–58.
19. Мудров П.А. Как организовать работу школы по методу проектов // На путях к методу проектов: Сб. 4/Б. — М.: Гос. уч.-пед. изд., 1931. — 97 с.
20. Освітні технології у школі та вузі: Матеріали науково-практичної конференції // За ред. О.М. Пехоти. — Миколаїв: МФ На УКМА, 1999.
21. Островерхова Н.М. Методологія аналізу якості уроку як педагогічної системи // Монографія. — Харків: ТИТУЛ, 2008. — 402 с.
22. Подласий И.П. Педагогика: Новый курс: Учеб. для студ. высш. учеб. завед.: В 2 кн. — М.: Гуманит. Узд. Центр ВЛАДОС, 2001. — Кн. 2. Процесс воспитания. — 256 с.
23. Пометун О. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. — К.: Видавництво А. С. К., 2003.
24. Проектна діяльність у школі / Упоряд. М. Голубенко. — К.: Шк. світ, 2007. — 128 с. — (Б-ка « Шк. світу»).
25. Процько Т.М. Від А до Я // Позакласний час. — 2009. — № 21–22. — С. 12–13.
26. Редакційна колегія // Позакласний час. — 2009. — № 21 —22. — С. 46–48. — С. 33–35.
27. Ткаченко Н.М. Сприяння просвітницькій роботі серед учнів середнього віку щодо превентивного виховання // Позакласний час. — 2010. — № 2.
28. Нишета В.А. Технологія життєтворчих проектів на уроках української мови та літератури : [навч. посібник] / В. А. Нишета. — Харків: Основа, 2009. — 153 с. — (Б-ка журн. “Вивчаємо українську мову та літературу”; Вип. 4 (65)).
29. Феденко Л.М. Діти-сироти при живих батьках // Позакласний час. — 2010. — № 2. — С. 121–126.
30. Шарій С.А. Криниці людяності // Виховна робота в школі. — 2010. — № 10 (71). — С. 19–21.

31. Як стати майстерним педагогом: навчально-методичний посібник / кол. автор.: Ковальчук В.І., Сергеева Л.М. та ін.. За заг. ред. Л.І. Даниленко. — К.: ТОВ «Етіс плюс», 2007. — 184 с.

32. Яковенко Л. М. Лінгвістичні змагання // Позакласний час. — 2010. — № 9. — С. 55–57.

“КНИГА ПОШТОЮ” А/С 529
м. Тернопіль, 46008
т. (0352) 287489, 511141
(067) 3501870, (066) 7271762
mail@bohdan-books.com

Навчальне видання

ЛИТВИНЮК Галина Іванівна
КОГУТ Ольга Іванівна
КУЛЬМАТИЦЬКА Оксана Романівна

Проектна діяльність в освітньому середовищі

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Марія Мигаль*
Технічний редактор *Оксана Чучук*
Обкладинка *Аліни Воронкової*
Комп'ютерна верстка *Тетяни Шост*

Підписано до друку 06.12.13. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 7,44.
Умовн. фарбо-відб. 7,44.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

ISBN: 978-966-10-3371-8

9 789661 033718